

Na praznik žetve na Polenšaku

Ohranjanje kulturne dediščine naših prednikov – Predstavitev že 60. vrste kruha – Ogled Puhovega muzeja, panonske hiše in dvorca Dornava

Ste že kdaj prisostvovali žetvi, kot so jo opravljali nekoč, torej brez strojev, temveč s klepanjem srpov, žetvijo žanjic s srpi in koso ter s kosilnico na konjsko vprego? Če je vaš odgovorov nikalen, imate na Polenšaku sredi julija naravnost idealno priložnost, da spoznate starodobno žetev. In ne le to: Turistično društvo Polenšak prav letos organizira 60. Praznik žetve, ki bo ob jubileju še posebej slovesen, vključno z bogato razstavo kruha in pogač. Na koledarju si torej obkrožite 14., 15. in 16. julij.

Ustanovitev Turističnega društva Polenšak sega v leto 1963, prav toliko pa je star tudi Praznik žetve, saj ga društvo prireja vse od začetka svojega delovanja. »Društvo je nastalo z namenom, da bi se ljudje družili in hkrati

skrbeli za urejeno okolico ter v kraj privabili turiste in obiskovalce. Ker sta žetev in spravilo žita v teh krajih pomenila velik praznik, so se odločili, da ga bodo prikazovali in ohranjali tako kot nekoč.

Na ta način bi ohranjali kulturno dediščino naših prednikov in hkrati ponudili obiskovalcem dogodka tudi dobrote, ki jih iz pridelane moke spečejo,« nam je v imenu Turističnega društva Polenšak povedala Maja Kukovec. Po njenih besedah je prireditve na Polenšaku hitro postala nadvse priljubljena. »Dandanes nas v dveh dneh obišče več tisoč ljudi iz Slovenije in sosednjih držav, beležimo tudi kakšen obisk iz daljne Amerike ali Avstralije. Na Prazniku žetve sodelujejo vsi člani društva, ki jih je okrog 250, in vsi pomagajo prostovoljno,« zadovoljno pove.

Praznik žetve se začne s klepanjem srpov, žetvijo žanjic s srpi in koso, zatem pa še s kosilnico na konjsko vprego. Sledita prikaz mlatve s cepci in ples mlatcev. Nato si obiskovalci lahko ogledajo še prikaz mlatve in mletja zrnja pšenice na žrmlje. Nadvse zanimivi sta tudi razstava v Eko muzeju pripomočkov, ki so jih nekoč uporabljali pri žetvi, ter razstava kruha in pogač, ki jih tamkajšnje gospodinje pripravijo in ponudijo tudi za nakup. »Letos bomo predstavili že 60. novo vrsto kruha, ki pa jo bomo razkrili šele na prireditvi,« napoveduje Maja Kukovec. »Najboljše, kar lahko okusite na Prazniku žetve, pa je zagotovo slastna polenska gibanica. Slednjo pripravljamo iz vlečenega testa, s skuto in smetano, za ta del Slovenije je zelo značilna, a vendarle najokusnejša prav pri

nas. Pečemo jo ves čas prireditve, pripravljamo jo več kot 30 ljudi,« še poudarja sogovornica. Kot dodaja, bodo letošnjo prireditev z dveh dni podaljšali na tri.

»Tako bo v petek zvečer mogoče videti muzikal o razvoju društva, sledil bo glasbeni večer mladih vokalistov. Letos bomo na prireditvi pekli vola, ki ga bomo razdelili med obiskovalce, tudi torta bo namenjena obiskovalcem ob obletnici društva. Svečano bomo razgrnili novo društveno zastavo in podelili posebna priznanja. Posebnost bo tudi stojnica s spominskimi izdelki društva, ki jih bo mogoče kupiti,« našteva.

In to sploh še ni vse: v treh dneh se bo med nastopajočimi zvrstilo 60 folkloristov, 60 harmonikašev, 60 vokalistov, 60 starodobnikov ... Napovedujejo še več podobnih simboličnih izzivov ob visokem jubileju praznika, tako da obiskovalcem dolgočas res ne bi smelo biti.

Po poteh enega največjih slovenskih izumiteljev ...

Za vse tiste, ki se boste na Polenšak in v občino Dornava odpravili prvič, naštejmo še nekaj zanimivih točk, ki bi jih v bližnjih krajih veljalo obiskati. Najprej pojdimo v Puhov muzej, ki nosi ime po Janezu Puhu (1862–1914), enem največjih slovenskih izumiteljev.

Puh se je z dvanaajstimi leti začel učiti ključavničarstva, nato se je izpopolnjeval v Avstriji in Nemčiji, po letu 1885 pa je odšel v Gradec, kjer je pri mojstru Luschneiderju popravljaval neudobna in nevarna kolesa, imenovana »mišolin«, a se že čez štiri leta osamosvojil. Ustanovil je svoje podjetje Styria Werke, iz katerega se je rodilo kolo Styria, ki je bilo prvo

kolo z enako velikima kolesoma. Skupaj s tovarnarjem Wernerjem je Puh leta 1899 kupil star mlin v južnem delu Gradca, v njem pa se je dejansko začela prva tovarniška proizvodnja koles, ki je postavila temelje sedanji tovarni Steyr-Daimler-Puch of Magna.

Leta 1901 se je iz Puhove tovarne pripeljalo prvo motorno kolo z bencinskim motorjem. Leta 1903 je začel serijsko izdelavo koles z motorjem, hkrati pa je izdelal svoj prvi avtomobil; avtomobile je tovarna nato serijsko izdelovala od leta 1906. Leta 1912 je Puhova tovarna zaposlovala že 1100 delavcev in izdelala naravnost neverjetnih 16.000 koles, 300 motociklov in 300 avtomobilov. V njegovi rojstni vasi Sakušak pri Juršincih je danes urejen muzej, ki nosi njegovo ime. Gre za značilno panonsko hišo (cimpračo) oziroma viničarsko hišo, kakršne so bile nekoč. V prvem delu je etnografski del muzeja, ki dejansko predstavlja dobo, v kateri je odrasčal in se izobraževal Janez Puh, izjemno zanimiva je tudi njegova spominska soba, v

prizidku muzejskega dela pa je t. i. Puhova delavnica, kjer so razstavljeni njegovi originalni eksponati, kolesa in motorji.

... in do baročnega dvorca Dornava

Če se boste že potepali po tem delu Slovenije, nikakor ne smete mimo enega najpomembnejših spomenikov profane baročne arhitekture na Slovenskem. Nastanek dvorca Dornava je datiran okrog leta 1700, kar 1700 metrov pa je dolga njegova ravna vrtna os. Prvič je bil večji objekt na tem mestu omenjen leta 1435, bil je manjši od današnjega. Ozemlje, ki je bilo salzburško, so v ptujskem fevdu imeli vitezi Dornavski, po letu 1526 pa so dornavsko gosposčino prevzeli grofje Herbersteini. Leta 1666 je posest prešla v roke Jurija Friderika Sauerja, leta 1730 pa je Dornavo kupil grof Dizma Attems in jo prezidal v dvorec Dornava.

Rodbini Attems pripisujemo današnjo podobo dvorca, ki je nastajala med letoma 1739 in 1743. Od leta 1820 naprej so bili lastniki dvorca in delno dopolnjenega parka Auerspergi. Zadnji lastnik je bila rodbina Pongratz. Konservatorji so v zadnjih letih ohranjali strehe in pročelja ter restavrirali kiparske okrase fasad in delno vrt dvorca, celota pa na načrtovano prenovi in primerno funkcijo še čaka. A tudi če se zgolj sprehodite ob osrednji stavbi in po grajskem vrtu z velikim parkom, te baročne arhitekturne mojstrovine z izjemnimi detajli zunanje ureditve zagotovo ne boste pozabili: na eni strani dvorca predvrt s citrusi in z ohranjenimi okraji ograj, na drugi strani pa rondo z Neptunovim vodnjakom, kipi pritlikavcev in filozofov. ■

Katja Željan

Janez Puh z ženo

Baročni dvorec Dornava